

УДК 331-053.2:351.87]:342.726-053.2

JUVENILE JUSTICE AS A TOOL TO COMBAT CHILD LABOR: THE ROLE OF JUSTICE IN PROTECTING THE RIGHTS OF CHILD WORKERS

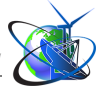
ЮВЕНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ БОРОТЬБИ З ДИТЯЧОЮ ПРАЦЕЮ: РОЛЬ ПРАВОСУДДЯ У ЗАХИСТІ ПРАВ ДІТЕЙ-ПРАЦІВНИКІВ

Olytska Olena / Олицька Олена Олександрівна,*доктор філософії, старший викладач кафедри права та публічного адміністрування**Khmelnytsky Cooperative Trade and Economic Institute/**Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут,**Khmelnytsky / м. Хмельницький**ORCID: 0000-0003-1157-6761*

Анотація: У статті досліджено проблему дитячої праці в контексті забезпечення прав дитини та ролі ювенальної юстиції як інструменту захисту. Аналізуються міжнародні та національні нормативно-правові акти, що регулюють залучення дітей до праці, зокрема Конвенція Міжнародної організації праці №182, Закон України «Про охорону дитинства», Кодекс законів про працю України. Особлива увага приділена розвитку ювенальної юстиції в Україні: створенню правосуддя, дружнього до дитини, впровадженню відновного підходу, пілотним проектам та міжвідомчій взаємодії з міжнародними організаціями, такими як ЮНІСЕФ і Рада Європи. Висвітлено інституційні виклики та перспективи подальшого реформування системи захисту прав дітей, зокрема у сфері протидії експлуатації неповнолітніх. Зроблено висновок про необхідність посилення ювенальних механізмів як гарантії дотримання принципу найкращих інтересів дитини в умовах соціально-економічної нестабільності.

Ключові слова: дитяча праця, ювенальна юстиція, права дитини, відновне правосуддя, міжнародні стандарти, ювенальні механізми.

Вступ. У сучасних умовах дитяча праця залишається одним із найбільш гострих викликів у сфері забезпечення прав дитини, що потребує системної правової реакції. Незважаючи на наявність міжнародно-правових заборон та національних механізмів захисту, експлуатація дітей у трудовій сфері продовжує набувати прихованих форм, що ускладнює її виявлення та ефективне реагування. У цьому контексті особливої актуальності набуває розвиток ювенальної юстиції як інституційно-правового інструменту, спроможного не лише криміналізувати експлуатацію, але й забезпечити превентивний та реабілітаційний підхід до захисту прав дітей-працівників. Вказане обумовлює необхідність глибокого наукового аналізу ролі ювенального правосуддя в контексті боротьби з дитячою працею, з урахуванням соціально-правової природи цього явища та принципів найкращого забезпечення інтересів дитини.

Основний текст. Термін «ювенальна юстиція» є синтезом двох понять, що походять із римського права: «дитинство» / «молодість» (від лат. *juvenalis* – юний, молодий) та «юстиція» (від лат. *justitia* – справедливість, правосуддя). Отже, у буквальному перекладі термін «ювенальна юстиція» означає правосуддя (у більш широкому розумінні – здійснення справедливості) щодо дітей та молоді [12]. Слід, таким чином, відрізняти ювенальну юстицію та ювенальне судочинство, оскільки судочинство є сукупністю державних інститутів та правових норм, у той час як юстиція, у нашому розумінні, передбачає участь і недержавних структур (адвокатура, соціальні працівники з недержавних структур, інші державні та недержавні інститути) та обов’язковість здійснення певних соціально-правових процедур [3].

В Україні питання захисту прав дітей-працівників регулюються низкою нормативно-правових актів, серед яких особливе місце займає ювенальна юстиція. Цей інститут правосуддя спрямований на забезпечення прав та інтересів дітей, зокрема у контексті їхньої праці. Основним документом, що регулює питання охорони дитинства та праці дітей, є Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-III [8]. Згідно зі статтею 21 цього Закону, порядок застосування праці дітей визначається законодавством України про працю. Вік, з якого допускається прийняття дитини на роботу, становить 16 років. Діти, які досягли 15-річного віку, можуть прийматися на роботу, що не завдає шкоди їхньому здоров’ю та навчанню, за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює. Забороняється залучення дітей до найгірших форм дитячої праці, участі у важких роботах та роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах та до праці понад встановлений законодавством скорочений робочий час.

Кодекс законів про працю України (КЗпП) також містить положення, що регулюють питання праці неповнолітніх. Зокрема, стаття 51 КЗпП визначає, що неповнолітніми є особи, які не досягли вісімнадцяти років. Праця осіб молодше 14 років взагалі не допускається ні за яких умов. Для осіб віком від 14 до 15 років допускається праця лише в період канікул, а для осіб віком від 15 до 18 років –

за умови, що робота не зашкодить їхньому здоров'ю та навчанню [5].

Міжнародна організація праці (МОП) встановила низку стандартів, спрямованих на заборону та ліквідацію найгірших форм дитячої праці. Конвенція МОП №182 «Про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці» (1999) визначає найгірші форми дитячої праці, включаючи рабство, примусову працю, використання дітей у збройних конфліктах, проституцію, виробництво порнографії та участь у незаконній діяльності. Україна ратифікувала цю Конвенцію у 2000 році, що зобов'язує її дотримуватися зазначених стандартів [6].

З метою імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство, Кабінет Міністрів України затвердив Національну стратегію реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року (розпорядження від 18 грудня 2018 р. № 1027-р). Ця стратегія передбачає створення спеціалізованих судів для розгляду справ за участю дітей, підготовку фахівців у сфері ювенальної юстиції та впровадження відновного правосуддя як альтернативи традиційним формам кримінального переслідування [9].

Ювенальна юстиція в Україні охоплює не лише дітей, які перебувають у конфлікті із законом, але й тих, хто потребує державного захисту та підтримки. Система ювенальної юстиції включає органи та служби, діяльність яких спрямована на захист прав дітей, спеціальні установи та заклади соціального захисту. Однак, як зазначає Н. І. Устрицька та З. Ф. Дільна, система потребує подальшого реформування, зокрема створення ювенальних судів та спеціалізації судів, уповноважених здійснювати кримінальне провадження щодо неповнолітніх [11].

В Україні активно реалізуються ініціативи, спрямовані на впровадження правосуддя, дружнього до дитини, зокрема у контексті боротьби з дитячою працею та забезпечення прав дітей, які перебувають у контакті чи конфлікті з законом. З 1 червня 2023 року в Україні стартував пілотний проєкт з імплементації міжнародних стандартів правосуддя, дружнього до дитини. Проєкт охоплює п'ять областей, включаючи Львівську, та місто Київ. Основна

мета – адаптувати кримінальний процес до потреб дітей, сприяти їхній реінтеграції та реабілітації. У межах проєкту передбачено залучення психологів, представників ювенальної превенції, служб у справах дітей та центрів надання соціальних послуг. Також створено центри захисту для дітей, які постраждали чи стали свідками злочинів, працюючи за моделлю Барнахус. На сьогодні в Україні функціонує 13 таких центрів [4].

Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема з ЮНІСЕФ, для зміцнення правосуддя, дружнього до дитини. У серпні 2024 року було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством юстиції України та ЮНІСЕФ, спрямований на посилення захисту прав дітей, зокрема шляхом зміцнення правосуддя, дружнього до дітей, відповідно до стандартів Європейського Союзу та міжнародних стандартів [7].

У жовтні 2024 року Рада Європи презентувала програму навчання спеціалізованої підготовки медіаторів «Медіація у відновному правосудді за участю неповнолітніх». Програма тривала 90 навчальних годин і була розроблена за підтримки Координаційного центру з надання правничої допомоги. Участь у навчанні взяли 30 медіаторів, які мають намір долучитися до співпраці з системою надання безоплатної правничої допомоги та надавати послуги з медіації для врегулювання конфлікту у кримінальному провадженні між потерпілим та неповнолітнім підозрюваним (обвинуваченим) [10].

В Україні активно розробляється нова Національна стратегія реформування системи юстиції щодо дітей, яка охоплюватиме питання відновного правосуддя, створення реєстру психологів, залучених до кримінальних проваджень, та впровадження правосуддя, дружнього до дитини. Зокрема, планується створення спеціалізованих ювенальних підрозділів у правоохоронних органах та судовій системі, а також підготовка суддів, прокурорів та адвокатів, які працюватимуть з дітьми [1].

У 2025 році, в умовах війни та соціально-економічної нестабільності, питання захисту прав дітей в Україні набуває особливої актуальності. Офіс Ради Європи в Україні зазначає, що фахівці правових професій проходять навчання з

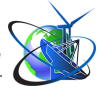

питань правосуддя, дружнього до дітей, дотримання найкращих інтересів дитини протягом усього процесу здійснення правосуддя, виявлення, повідомлення, передачі справ про насильство над дітьми та управління справами, а також захисту прав дітей, що вступають у контакт або в конфлікт із законом [2].

Висновки. Отже, дитяча праця залишається актуальною проблемою правозахисту в Україні, що вимагає комплексного підходу. Ювенальна юстиція, як інституційно-правовий механізм, здатна не лише реагувати на випадки експлуатації, а й забезпечувати превенцію та реабілітацію дітей. Попри позитивні зрушення – імплементацію міжнародних стандартів, розвиток відновного правосуддя та створення спеціалізованих центрів – система ювенальної юстиції потребує подальшого реформування. Її ефективне функціонування є запорукою захисту прав дітей у сфері праці та реалізації принципу найкращих інтересів дитини.

Література:

1. В Україні розробляють нову Стратегію реформування системи юстиції щодо дітей. *Zmina*. URL: <https://zmina.info/news/v-ukrayini-rozroblyayut-novu-strategiyu-reformuvannya-sistemy-yustycziyi-shhodo-ditej/> (дата звернення: 04.06.2025).
2. Захист прав дітей та забезпечення правосуддя, дружнього до дитини, в Україні. *Офіс Ради Європи в Україні*. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/protecting-the-rights-of-ukrainian-children-and-ensuring-child-friendly-justice> (дата звернення: 04.06.2025).
3. Кисельова О. І., Пахомов В. В. Роль ювенальної юстиції у захисті трудових прав неповнолітніх. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 32 / 2022. С. 225–232.
4. Ключові результати розбудови дружнього до дитини правосуддя окреслили на Міжвідомчій координаційній раді в Офісі Генпрокурора. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/klyucovi-rezultati-rozbudovi-druznyogo-do-ditini-pravosuddya-okreslili-na-mizvidomcii->

koordinaciinoyi-radi-v-ofisi-genprokurora (дата звернення: 04.06.2025).

5. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 04.06.2025).

6. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці N 182 : Конвенція Міжнародна організація праці від 17.06.1999 № N 182. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text (дата звернення: 04.06.2025).

7. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством юстиції України та Дитячим фондом Організації Об'єднаних Націй щодо забезпечення захисту прав дітей : Меморандум Міністерства юстиції України від 30.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a0_001-24#Text (дата звернення: 04.06.2025).

8. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 04.06.2025).

9. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 № 1027-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-r#Text> (дата звернення: 04.06.2025).

10. Рада Європи презентує відкриття програми навчання спеціалізованої підготовки медіатора «Медіація у відновному правосудді за участю неповнолітніх». *Офіс Ради Європи в Україні*. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-presents-the-launch-of-the-specialised-training-programme-of-mediators-mediation-in-restorative-justice-involving-minors> – (дата звернення: 04.06.2025).

11. Устрицька Н. І., Дільна З. В. Ювенальна юстиція: окремі аспекти щодо її розуміння. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, Серія ПРАВО*. Випуск 63, 2021. С. 274–278.

12. Ювенальна юстиція: навчальний посібник / кол. авт.: А. Гусев та ін.; за заг. ред. Н. Крестовської. Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. 243 с.

References.

1. Zmina. (2025). V Ukraini rozrobliaiut novu stratehiiu reformuvannia systemy iustyttsii shchodo ditei. [online] Available at: <https://zmina.info/news/v-ukrayini-rozroblyayut-novu-strategiyu-reformuvannya-systemy-yustycyi-shhodo-ditej/> [Accessed 4 June 2025].
2. Council of Europe Office in Ukraine. (2025). Zakhyst prav ditei ta zabezpechennia pravosuddia, druzhnoho do dytyny, v Ukraini. [online] Available at: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/protecting-the-rights-of-ukrainian-children-and-ensuring-child-friendly-justice> [Accessed 4 June 2025].
3. Kyselova, O. I. and Pakhomov, V. V. (2022). 'Rol iuvenalnoi iustyttsii u zakhysti trudovykh prav nepovnolitnikh'. Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriya ekonomichna. Seriya iurydychna, 32, pp. 225–232.
4. Office of the Prosecutor General of Ukraine. (2025). Kliuchovi rezultaty rozbudovy druzhnoho do dytyny pravosuddia okreslyly na Mizhvidomchii koordynatsiinii radi v Ofisi Henprokurora. [online] Available at: <https://gp.gov.ua/ua/posts/klyucovi-rezultati-rozbudovi-druznyogo-do-ditini-pravosuddya-okreslili-na-mizhvidomcii-koordinacii-radi-v-ofisi-genprokurora> [Accessed 4 June 2025].
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (1971). Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> [Accessed 4 June 2025].
6. International Labour Organization. (1999). Konventsiia pro zaboronu ta nehaini zakhody shchodo likvidatsii naihirshykh form dytiachoi pratsi N 182. [online] Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_166#Text [Accessed 4 June 2025].
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Memorandum pro vzaiemorozuminnia mizh Ministerstvom iustyttsii Ukrainy ta Dytiachym fondom Orhanizatsii Obiednanykh Natsii shchodo zabezpechennia zakhystu prav ditei. [online] Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a0_001-24#Text [Accessed 4 June 2025].
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2001). Pro okhoronu dytynstva. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> [Accessed 4 June 2025].
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii reformuvannia systemy iustyttsii shchodo ditei na period do 2023 roku. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-p#Text> [Accessed 4 June 2025].
10. Council of Europe Office in Ukraine. (2025). Rada Yevropy prezentuie vidkryttia prohramy navchannia spetsializovanoi pidhotovky mediatora «Mediatsiia u vidnovnomu pravosuddi za uchastiu nepovnolitnikh». [online] Available at: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/council-of-europe-presents-the-launch-of-the-specialised-training-programme-of-mediators-mediation-in-restorative-justice-involving-minors> – [Accessed 4 June 2025].
11. Ustritska, N. I. and Dilna, Z. V. (2021). 'Iuvenalna iustyttsiia: okremi aspekty shchodo yii rozuminnia'. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu, Seriya PRAVO, 63, pp. 274–278.
12. Husiev, A. et al. (2006). Iuvenalna iustyttsiia: navchalnyi posibnyk. Odesa: OIU KhNUVS.

Abstract: The article examines the issue of child labour in the context of protecting children's rights and the role of juvenile justice as a safeguarding mechanism. It analyses international and national legal instruments regulating the employment of minors, including ILO Convention No. 182, the Law of Ukraine «On Child Protection," and the Labour Code of Ukraine. Particular attention is given to the development of juvenile justice in Ukraine, including the establishment of child-friendly justice, the implementation of restorative approaches, pilot projects, and interagency cooperation with international organizations such as UNICEF and the Council of Europe. The article highlights institutional challenges and prospects for further reform of the child protection system, especially in combating the exploitation of minors. It concludes that strengthening juvenile justice mechanisms is essential to uphold the best interests of the child amid socio-economic instability.

Keywords: child labour, juvenile justice, children's rights, restorative justice, international standards, juvenile mechanisms.

CONTENTS

Innovations in Pedagogy, Psychology and Sociology

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-022> 3

DEVELOPMENT OF RESEARCH COMPETENCIES IN MASTER'S PROGRAMS: CONTEMPORARY CHALLENGES AND SOLUTIONS

Dzhereleiko S. D.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-026> 18

INTEGRATION OF HEALTH-PROMOTING STRATEGIES AND ETHICAL-COMMUNICATIVE PRACTICES IN THE EDUCATION SYSTEM: A HOLISTIC CONCEPT FOR SUPPORTING PSYCHOPHYSICAL WELL-BEING

Matvieiev A. Y., Yuziuk Y. M.

Innovative economics and management

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-023> 29

OPTIMIZATION OF DIGITAL MARKETING STRATEGIES IN THE CONTEXT OF THE MODERN ECONOMY: ADAPTATION AND PERFORMANCE FORECASTING

Oleksandr Danyliuk, Yevhena Zaburmekha, Iryna Zakharchuk

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-025> 41

MANAGEMENT OF BANK LIABILITIES AS A TOOL FOR IMPROVING THEIR CONDITION, STRUCTURE AND QUALITY OF PERFORMED ANALYTICAL PROCEDURES

Nikolchuk Y.M., Lopatovska O.O., Melnychuk I.I.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-027> 51

FEATURES OF USING MARKETING STRATEGIES FOR PROMOTING DOMESTIC TOURIST DESTINATIONS

Svitlana Vovk, Marta Pavliuk

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-028> 65

ORGANIZATIONAL CULTURE IN THE IMPLEMENTATION OF THE ORGANIZATION'S STRATEGY

Sokyrnyk I.W.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-029> 79

THEORETICAL ASPECTS OF ADMINISTRATIVE MANAGEMENT: EVOLUTION OF VIEWS AND MODERN CONCEPT

Atamaniuk R. F.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-030> 90

SOCIAL RESPONSIBILITY AS A STRATEGIC TOOL FOR
DIVERSIFICATION OF TRADE NETWORKS IN CONDITIONS
OF CRISIS TRANSFORMATIONS

Liashuk K. P., Trofymenko K. V.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-031> 104

VALUE-ORIENTED MANAGEMENT OF CONSTRUCTION INDUSTRY
ENTERPRISES UNDER ECONOMIC INSTABILITY: ANALYSIS AND
STRATEGIC GUIDELINES

Eduard Brovarnyy, Oksana Zamazii, Halyna Yankovska

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-032> 113

PERSONALIZATION AND PREDICTION OF CONSUMER BEHAVIOR
WITH AI

Zaiachkovska H. A., Gotsalyuk O.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-033> 127

FEATURES OF QUALITY CONTROL OF NEMIROFF FACTORY
PRODUCTS

Trishkina Nina, Buznitska Iryna

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-034> 138

INNOVATIVE RANGE OF SPARE PARTS FOR FREQUENCY
CONVERTERS AND ASSESSMENT OF THEIR QUALITY

Trishkina Nina, Kucheruk Nadiya

Innovative approaches in jurisprudence

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit39-01-024> 149

JUVENILE JUSTICE AS A TOOL TO COMBAT CHILD LABOR:
THE ROLE OF JUSTICE IN PROTECTING THE RIGHTS OF
CHILD WORKERS

Olytska O.

International periodic scientific journal

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
high impact factor (ICV: 70.62)

Issue №39
Part 1
June 2025

Development of the original layout - Sergeieva&Co

Signed: June 30, 2025

Sergeieva&Co
Lußstr. 13
76227 Karlsruhe
e-mail: editor@modern techno.de
site: www.moderntechno.de

Articles published in the author's edition

www.moderntechno.de

e-mail: editor@moderntechno.de